

Territoris Palestins Ocupats: anàlisi jurídica de l'opinió consultiva de la Cort Internacional de Justícia

La Cort Internacional de Justícia es pronuncia sobre la il·legalitat de l'ocupació israeliana en Palestina: un desglossament de la jurisdicció, l'anàlisi legal i les possibles implicacions per a la comunitat internacional.

Un dels temes més candents en l'actualitat és el conflicte bèl·lic entre Palestina i Israel, les arrels de la qual es remunten al segle XIX amb el sorgiment del moviment sionista.

Encara que el conflicte persisteix des de fa dècades, i fins i tot segles, a causa d'un conjunt de factors socioculturals, econòmics, polítics i religiosos, l'escalada militar sembla no tenir fi. Aquesta situació ha cobrat la vida de desenes de milers de persones i ha provocat el desplaçament de milions a causa de la creixent inseguretat.

L'ocupació i violència contínua són contràries als valors fonamentals de les Nacions Unides, que promouen la pau, la justícia, el respecte, els drets humans i la tolerància per a tots els pobles. En aquesta línia, el passat dia 19 de juliol, la Cort Internacional de Justícia va declarar il·legal l'ocupació israeliana en sòl palestí i va instar a posar fi a aquesta situació al més aviat possible.

Què és la Cort Internacional de Justícia?

Per a comprendre els motius darrere de la recent resolució, és necessari conèixer què és la Cort Internacional de Justícia (d'ara endavant, CIJ) i quin és el seu paper dins del marc institucional de les Nacions Unides.

La CIJ, també coneguda com el Tribunal Mundial, és el principal òrgan judicial de l'Organització de les Nacions Unides (d'ara endavant, ONU) i compleix una doble funció. En primer lloc, s'encarrega de resoldre disputes que li siguin sotmeses pels Estats

conforme al dret internacional. En segon lloc, emet dictàmens sobre qüestions jurídiques presentades per òrgans o organismes autoritzats del sistema de l'ONU.

És important destacar que la jurisdicció de la CIJ depèn de la voluntat de les parts. Ara bé, en determinades ocasions, si els Estats han consentit prèviament sotmetre les seves controvèrsies a la Cort, la seva competència pot ser obligatòria.

Les sentències de la CIJ són vinculants per a les parts litigants i han de ser complertes. En contrast, les opinions consultives no ho són, atès que la seva funció és la de proporcionar una guia legal significativa per a la comunitat internacional.

Opinió consultiva sobre les conseqüències legals de les polítiques i pràctiques d'Israel en els territoris palestins ocupats

Malgrat la naturalesa no vinculant de les opinions consultives, el seu impacte en l'escenari global pot ser de gran magnitud, especialment en contextos d'alta rellevància i complexitat, com és el cas del conflicte entre Israel i Palestina.

Al desembre de 2022, l'Assemblea General de l'ONU (d'ara endavant, AGNU) va decidir

sol·licitar a la CIJ l'emissió d'una opinió consultiva per a resoldre dues preguntes relacionades amb les conseqüències legals de l'ocupació, annexió i pràctiques discriminatòries d'Israel en els Territoris Palestins Ocupats des de 1967, després de la Guerra dels Sis Dies. En resposta, més d'un any i mig després, per onze vots a quatre, la Cort ha dictaminat que la presència contínua d'Israel en el Territori Palestí Ocupat és il·legal.

Per a comprendre els motius que han portat a aquesta conclusió, és necessari reconèixer que el conflicte abasta un entrecreuat de jurisdiccions nacionals i internacionals summament intricat.

De fet, la CIJ va haver d'examinar prèviament l'estatus del Territori Palestí Ocupat per a determinar l'aplicabilitat d'unes certes regles de dret internacional. En aquest sentit, un territori es considera ocupat quan es troba sota el control efectiu no consentit d'un estat que no té títol de sobirania sobre ell. Per tant, el criteri decisiu no és si la potència ocupant manté una presència militar constant en el territori, sinó si la seva autoritat ha estat establerta i pot ser exercida de manera efectiva. A la llum d'això, el cas d'Israel com a força ocupant de Palestina s'ajusta a aquesta definició.

Partint d'aquesta base, la CIJ va poder delimitar les regles pertinents per a respondre a les preguntes plantejades per la AGNU.

El principal punt de partida és una norma clau del dret internacional consuetudinari, que sorgeix d'una pràctica generalment acceptada com a dret: la inadmissibilitat de l'adquisició de territoris per mitjà de la conquesta militar.

Aquest principi va ser emfatitzat pel Consell de Seguretat de l'ONU (d'ara endavant, CS) en la seva famosa Resolució 242, precisament enfocada a aconseguir una pau duradora a Orient Mitjà.

Resolution 242 (1967)

of 22 November 1967

The Security Council,

Expressing its continuing concern with the grave situation in the Middle East,

Emphasizing the inadmissibility of the acquisition of territory by war and the need to work for a just and lasting peace in which every State in the area can live in security,

D'altra banda, la AGNU va estipular que “tots els pobles tenen el dret de lliure determinació; en virtut d'aquest dret, determinen lliurement la seva condició política i persegueixen lliurement el seu desenvolupament econòmic, social i cultural”. En aquesta línia, en 1974 va reconèixer que “el poble palestí té dret a l'autodeterminació de conformitat amb la *Carta de les Nacions Unides*”.

Més enllà d'això, la CIJ va considerar el dret internacional humanitari, particularment la *Quarta Convenció de Ginebra* de 1954, que complementa el *Reglament de la Haia relatiu a les Lleis i Costums de la Guerra Terrestre*. Com ha observat la Cort en la seva jurisprudència, aquests reglaments s'han convertit en part del dret internacional consuetudinari, i per tant, són vinculants per a Israel.

Així mateix, el dret internacional dels drets humans també ha estat crucial en l'opinió consultiva de la CIJ. Israel és part de nombrosos instruments legals que contenen obligacions relacionades amb els drets

humans, com bé la *Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial* de 1965. Per descomptat, aquestes obligacions s'estenen més enllà de la jurisdicció del seu propi territori, i Israel hauria de complir amb elles.

Havent delimitat la jurisdicció aplicable al cas, segons la interpretació de la CIJ, cal procedir a examinar les següents seccions de l'opinió consultiva que aborden uns certs aspectes rellevants de les preguntes plantejades per la AGNU.

La qüestió de l'ocupació prolongada

L'ocupació del territori palestí per part de l'estat d'Israel s'ha estès per més de 57 anys.

Reprement la definició inicial del concepte de “ocupació”, cal recordar que el criteri fonamental no és la durada de l'acte, sinó la seva efectivitat. És a dir, no existeix cap límit temporal específic. Ara bé, aquesta ha de ser temporal i respondre a una necessitat militar, sense implicar la transferència de sobirania.

D'altra banda, aquest exercici de control efectiu no permet l'ús de força, per la qual cosa entra en joc el principi de la Resolució 242

referit a la inadmissibilitat de l'adquisició de territoris per mitjà de la guerra. Així mateix, l'estatus de Força Ocupant comporta una sèrie de responsabilitats, entre les quals destaca la d'administrar el territori en benefici de la població local, cosa que ha estat clarament vulnerada per part d'Israel.

La qüestió de la política d'assentament

La política d'assentament d'Israel en la seva qualitat de Força Ocupant té com a objectiu establir un sistema de manera que aquest quedi sòlidament fixat. Per això, la potència ha dut a terme diverses accions que, d'acord amb la CIJ, han violat la jurisdicció internacional.

És important notar que, conforme al *Reglament de la Haia*, la Força Ocupant ha de prendre mesures per a restablir i conservar l'ordre i la vida públics, respectant la llei vigent en el territori ocupat, tret que sigui absolutament impossible fer-ho. No obstant això, Israel no ha complert amb aquest requisit.

Com estat ocupant, Israel únicament ha de considerar-se administrador i usufructuari dels béns immobles del territori ocupat. En aquesta qualitat, té el dret real d'usar i obtenir beneficis d'aquests, sempre que salvi la seva forma i la seva substància, i no excedeixi el seu ús més enllà del propòsit estricte de l'ocupació. No obstant això, moltes terres han estat confiscades o requisades, la qual cosa clarament va més enllà dels límits establerts.

Quant a la població civil, són molts els articles que han estat violats. La falta de proveïment a la població local, juntament amb les inhumanes condicions de vida, han provocat

una massiva onada de deportacions i desplaçaments forçats. Segons la *Quarta Convenció de Ginebra*, “els trasllats forçats individuals o en massa [...] estan prohibits, independentment del seu motiu”. Es considerarien evacuacions i, en aquest cas serien permissibles, si fossin temporals i revertides tan aviat com cessessin les raons militars, però la CIJ considera que les pràctiques bèl·liques d'Israel demostren el contrari.

En altres paraules, la Cort entén que hi ha hagut una violència intolerable contra els palestins, caracteritzada per un tractament diferencial i discriminatori.

La qüestió de l'autodeterminació

La prolongada durada de les polítiques i pràctiques il·legals d'Israel ha exacerbat la violació del dret del poble palestí a l'autodeterminació.

Aquest dret es defineix com la llibertat dels pobles colonials per a decidir sobre el seu propi futur. És un mitjà d'adquisició de sobirania, que inclou la possibilitat de crear un estat sobirà i independent.

La CIJ sosté que correspon a la AGNU i al CS pronunciar-se sobre les mesures necessàries

per a posar fi a la presència il·legal d'Israel en el Territori Palestí Ocupat i assegurar la plena realització del dret del poble palestí a l'autodeterminació.

Conseqüències legals per a Israel

L'opinió consultiva de la Cort no ha pogut deixar més clar que Israel ha d'assumir la seva responsabilitat internacional. Això no sols implica l'obligació de posar fi a la seva presència en el Territori Palestí Ocupat al més aviat possible, així com de cessar tots els actes il·lícits, sinó també de reparar plenament a Palestina pels danys causats.

En primer lloc, haurà de retornar la terra i altres actius a Palestina. Així mateix, haurà d'evacuar als colons i permetre el retorn dels palestins desplaçats. També haurà de desmantellar les seccions del mur construït en territori palestí.

Finalment, la CIJ subratlla que Israel haurà de respectar el dret a l'autodeterminació del poble palestí.

Conseqüències legals per a altres estats

No obstant això, un conflicte de tal magnitud no involucra únicament a les parts directament

enfrentades, sinó que també s'estén als altres membres de l'ONU. En aquest context, la Cort ha establert que tots els Estats membres tenen unes certes obligacions *erga omnes*, com el respecte pel dret del poble palestí a l'autodeterminació. En conseqüència, aquests no hauran de reconèixer cap canvi —ja sigui físic, demogràfic o institucional— entre Palestina i Israel des del 5 de juny de 1967, data en la qual va iniciar la Guerra dels Sis Dies.

Tot això es resumeix en què els Estats membres han d'abstenir-se de legitimar aquesta situació i, evidentment, conforme a la prohibició de l'ús de la força, no hauran de proporcionar cap mena d'ajuda o assistència per a perpetuar la mateixa.

Conclusions

“Res pot justificar el càstig col·lectiu del poble palestí”. Aquestes van ser les paraules de António Guterres, actual Secretari General de l'ONU.

No hi ha dubte que cessar el conflicte palestí-israelià és una de les prioritats més urgents de la nostra època. Aquesta guerra ha desencadenat una catàstrofe humanitària, devastant les vides de persones innocents i convertint l'existència d'innombrables famílies en un veritable malson.

Encara que l'opinió de la Cort va rebre quatre vots en contra, assenyalant opinions dissidents sobre la imparcialitat de la AGNU en formular les preguntes i argumentant que les polítiques i pràctiques d'Israel en el Territori Palestí Ocupat són independents de l'estatus legal de

l'ocupació, el missatge general és clar: la pau i la seguretat globals depenen de tots nosaltres.

D'acord amb les declaracions de Guterres, l'única opció viable és la visió de dos estats independents i democràtics convivint en pau, amb Jerusalem com a capital de tots dos. La urgència d'un alt al foc i l'accés sense traves a l'ajuda humanitària no constitueixen solament una obligació per als Estats membres, sinó un imperatiu moral.

El preàmbul de la Carta de les Nacions Unides inicia declarant la resolució dels pobles de preservar a les generacions esdevenidores del flagel de la guerra i dels seus sofriments indicibles. Encara que no s'esmenta explícitament les generacions actuals, el missatge és implícit: el punt de partida és l'ara. Precisament per això, tothom hauria de plantejar-se com és el món en el qual vol viure. Al cap i a la fi, de què ens val tenir-ho tot si no podem conviure en pau?

Sara Yebra Gaya,
estudiant de doble grau de
Dret i ADE
en Universitat Pompeu Fabra.

Referències:

Historiadora, A. C. (2023, 10 octubre). Antes de Israel: Theodor Herzl y el sueño del Estado judío. *historia.nationalgeographic.com.es*.

https://historia.nationalgeographic.com.es/a/theodor-herzl-sueno-estado-judio_18022

The General Assembly of the United Nations requests an advisory opinion from the Court in its resolution A/RES/77/247 on Israeli practices affecting the human rights of the Palestinian people in the O | INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. (s. f.). <https://www.icj-cij.org/node/106313>

Lynk, M. (2007). Conceived in Law: The Legal Foundations of Resolution 242. *Journal Of Palestine Studies*, 37(1), 7-23. <https://doi.org/10.1525/jps.2007.37.1.7>

A/RES/77/247. (s. f.).

<https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2F77%2F247&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>

La presencia continua de Israel en los Territorios Palestinos Ocupados es ilegal, dice la Corte Internacional de Justicia. (2024, 19 julio). Noticias ONU.

<https://news.un.org/es/story/2024/07/1531361>

Publicat per:

**Associació per a les
Nacions Unides
a Espanya**
United Nations Association of Spain

Amb el suport de:

**Generalitat
de Catalunya**

ANUE no fa necessàriament com a seves les opinions expressades pels seus col·laboradors